

IZVEŠTAJ SA KONFERENCIJE PALIĆ III

Naziv III palićke konferencije: **Ženska platforma za razvoj Srbije, od 31.10. – 2.11.2014., Palić i Subotica**

Održano uz podršku: Friedrich Ebert Stiftung, koordinatorka projekta Ana Manojlović

Novembar 2014.

Sadržaj

Zašto Palić 3 ?	3
Priprema i održavanje konferencije	4
Zaključci tematskih sesija.....	6
TEMATSKA SESIJA 1. Vladavina prava i antidiskriminacija	6
TEMATSKA SESIJA 2. Politička participacija.....	8
TEMATSKA SESIJA 3: Ljudska bezbednost i nasilje nad ženama.....	9
TEMATSKA SESIJA 4: Preduzetništvo i zapošljavanje.....	10
TEMATSKA SESIJA 5: Obrazovanje i nauka.....	12
TEMATSKA SESIJA 6: Kultura i mediji.....	13
TEMATSKA SESIJA 7: Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj.....	14
TEMATSKA SESIJA 8: Sindikalno organizovanje žena.....	15
TEMATSKA SESIJA 9: Zdravlje i sport	16
TEMATSKA SESIJA 10: Socijalna politika i ekonomija staranja	18
TEMATSKA SESIJA 11: Budžet i upravljanje javnim politikama	20
TEMATSKA SESIJA 12: Žene i nove tehnologije	21
TEKST USVOJENE PLATFORME	23
Pozicioniranje	23
Vizija	24
Zahtevi i preuzimanje odgovornosti.....	24
Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, zahtevamo:	24
Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, se obavezujemo	24

Zašto Palić 3 ?

Palić 3 (2014.) kao i **Palić 1.** (2000.) i **Palić 2.** (2006.) održao se sa osnovnom idejom da pomogne da žene, ženska perspektiva i potrebe žena postanu vidljive i uticajne u javnom prostoru. I dok je *Palić 1* bio važan faktor razvoja demokratije u Srbiji, a *Palić 2* bio potvrda evropskog puta za koji su se opredelile žene, **Palić 3**, se okreće **razvojnim problemima**, koji u ovom trenutku u 2014. godini predstavljaju najveći izazov Srbije.

Cilj konferencije je bilo okupljanje velikog broja angažovanih žena na javnim poslovima iz različitih institucija, parlamenta, akademske zajednice, civilnog društva, privatnog sektora, političkih partija, sindikata, umetnosti i kulture, medija kako bi se izgradila široka koalicija žena i definisala platforma zajedničkog delovanja.

Platforma je dogovorena na kraju konferencije, a zaključci iz pojedinačnih sesija predstavljeni u ovom izveštaju čine njezin sastavni deo.

Smatrale smo da je upravo u ovom trenutku neophodno da se mobilišu žene koje imaju znanje i moć, dobru volju i iskustvo, da bi kroz razmenu ideja, umrežavanje i medjusobno osnaživanje iskristalisale razvojnu viziju koja Srbiji nedostaje.

Ta vizija se u najkraćem može definisati kao „**Rodna ravnopravnost kao preduslov razvoja evropske i moderne Srbije**“.

Cilj konferencije je bio da unutar ovako određene vizije definiše razvojne ciljeve u različitim oblastima društvenog života kako bi se pravac razvoja usmerio ka poboljšanju kvaliteta svakodnevnog života žena i muškaraca u Srbiji u periodu 2014-2020.

Ovo je bila treća po redu ženska konferencija koja se održavala na Paliću, koja u kritičnom razvojnom i političkom trenutku okuplja žene iz različitih sektora, različitih društvenih oblasti, žene različitih uverenja, i različitih generacija, koje bez obzira na svoje različitosti mogu i znaju da definišu „najmanji zajednički imenitelj“ kako bi pomerile stvari napred.

Prva konferencija, koja je održana u februaru 2000. godine je rezultirala definisanjem šest zajedničkih interesa ¹ na čijem ostvarenju su posle radile žene iz civilnog društva, medija, sindikata, akademske zajednice i politike. Dodatno je dogovoreno da će se raditi na jačanju ženskih mreža i to posebno žena u politici, civilnom sektoru i sindikatima. Druga konferencija je održana 2006. godine sa ciljem da se sagleda šta je u međuvremenu postignuto i da se definišu konkretni ciljevi za dalje. Konferencija je rezultirala donošenjem platforme „Žene za Evropu“ kojom su se žene jasno odredile po pitanju evropske budućnosti Srbije u trenutku kada o tome nije postojao široki konsenzus u društvu.

Sada, u 2014. godini verovala smo da je važno da se ponovo okupimo, i uspostavimo zajedničku platformu kroz proces konstruktivnog dijaloga i uz korišćenje prethodno naučenih lekcija. Potrebno je da poštujući razlike koje medju nama postoje, mobilišemo svoje snage da bismo kroz razmenu ideja definisale zajedničku viziju Srbije, kao i odgovarajuće razvojne ciljeve u svim ključnim oblastima, za koje bi se žene iz različitih sektora zalagale u periodu 2014-2020.godine.

Namera nam je bila da koristeći naučene lekcije iz prethodnog perioda predložimo nove strategije za očuvanje i unapređenje ženskih ljudskih prava i rodne ravnopravnosti kao i da odredimo konkretne ciljeve od značaja za razvoj Srbije.

Teme koje su bile obuhvaćene konferencijom su: vladavina prava i antidiskriminacija, politička participacija, ljudska bezbednost i eliminisanje nasilja nad ženama, zapošljavanje i preduzetništvo, poljoprivreda i ruralni razvoj, briga o životnoj sredini, obrazovanje, socijalna politika, sindikalno organizovanje žena, socijalna politika, budžet i upravljanje javnim politikama, obrazovanje, zdravlje i sport, mediji i kultura, žene i nove tehnologije.

¹ **(i)** min 30% žena u političkim partijama, na kandidatskim listama i svim nivoima odlučivanja; **(ii)** ravnopravna podela rada i odgovornosti u kući i vlasti u državi; **(iii)** ostvarivanje ravnopravnosti u obrazovanju, zapošljavanju, platama, karijeri i penzijama; **(iv)** život bez ratne politike i nacionalizma, straha i nasilja nad ženama; **(v)** siguran i legalan abortus, besplatna kontracepcija i zdravstvena preventiva za žene, adekvatna i svima dostupna zdravstvena zaštita; **(vi)** obrazovanje utemeljeno na principima ravnopravnosti, mira, solidarnosti i poštovanja različitosti.

Priprema i održavanje konferencije

Priprema konferencije je uključivala:

- diskusiju o temama koje su značajne da se uključe u agendu konferencije,
- pripremu preseka stanja po oblastima kako bi se sagledala postignuća po pitanju rodne ravnopravnosti a u odnosu na prethodni period od Palića 1 i Palića 2,
- identifikaciju i odabir učesnica, pripremu programa, i okvira za definisanje Platforme.

Konferencija je imala za cilj da podstakne dijalog pa je ključna uloga svih govornika/nica bila, a posebno uvodničarki po temama da daju kratke smernice kako bi se podstakao razgovor. Svaka sesija je imala i nekoliko konkretnih zaključaka.

Uvodna i završna izlaganja kao i naučene lekcije su se snimale, pa će se od toga napraviti promotivni film.

Tim:

Širi inicijatorsko/organizacioni tim učestvovao na sastancima uoči konferencije (jun 2014., i/jili u sept 2014.): Aleksandra Vladislavljević, Brankica Grupković, Marijana Pajvančić, Dragana Petrović, Gordana Čomić, Biljana Maletin, Lidija Prokić, Sofija Mandić, Marija Srdić, Nevena Petrušić, Sonja Liht, Maja Ciganović, Sonja Drljević, Dragan Božanić, Maja Đundić, Sanja Nikolin, Zorana Antonijević, Rozeta Aleksov, Zorica Mršević

Presek stanja pre konferencije kao okvir za Platformu priredile: Marina Hjuson (Hughson), Brankica Grupković, Višnja Bacanović (Dostupno u prilog ovom izveštaju)

Uži organizacioni tim konferencije: Aleksandra Vladislavljević, Biljana Maletin, Sonja Liht, Dragana Petrović, Miloš Đajić, Lena Mičić, Ana Manojlović

Facilitatorke/moderatorke sesija: Zorana Antonijević, Višnja Bacanović, Biljana Maletin, Miloš Đajić, Aleksandra Vladislavljević, Sanja Nikolin, Sonja Liht, Sonja Lokar

Učesnice/ci: pojedinke i pojedinci iz civilnog sektora, akademske zajednice, institucija, parlamenta. (Spisak u prilogu ovom izveštaju)

Govornici/ce na konferenciji:

Sesija	Govornici/ce
Zvanično otvaranje	Ana Mihajlović, Friedrich Ebert Stiftung Dr Zorana Mihajlović , potpredsednica Vlade Republike Srbije i ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, na čelu novoformiranog Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije Gordana Čomić , potpredsednica Narodne skupštine Republike Srbije Irena Vojačkova Solorano , Stalna koordinatorka UN i predstavnik UNDP za Srbiju Sonja Liht , predsednica BFPE-a Aleksandra Vladislavljević – preduzetnica i aktivistkinja
Uvodna ključna izlaganja – Kontekst u Srbiji 2014.	Dr Marina Hjuson , naučna savetnica, Institut za sociološka i kriminološka istraživanja Ivana Antić , saradnica šefice Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji
Naučene lekcije	Meho Omerović , predsednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, Narodna skupština Republike Srbije Prof. dr Marijana Pajvančić , dekanica, Fakultet za evropske pravne i političke studije Marija Srdić , koordinatorka, Centar za podršku ženama Tamara Skrozza , novinarka Vremena Sonja Drljević , AŽIN, dugogodišnja aktivistkinja ženskog pokreta Gordana Čomić , potpredsednica Narodne skupštine Republike Srbije Dr Zorica Mršević , naučna savetnica, Institut društvenih nauka Mr Nađa Duhaček , istraživačica i aktivistkinja
Sesija: Vladavina prava i antidiskriminacija	Uvodničarke: Prof. dr Marijana Pajvančić , redovna profesorka i dekanica, Fakultet za evropske pravne i političke studije Prof. dr Nevena Petrušić , poverenica, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti Moderatorka: Biljana Maletin, konsultantkinja
Sesija: Politička participacija	Uvodničarke: Sonja Lokar , izvršna direktorka CEE Network for Gender Issues Dubravka Filipovski , narodna poslanica, Stefana Miladinović , narodna poslanica,

	Donka Banović , narodna poslanica (2004-2014) i koordinatorka ŽPM za DSS od 2013 - 2014 Moderatorka: Višnja Bačanović, konsultantkinja
Sesija: Ljudska bezbednost i eliminisanje nasilja nad ženama	Uvodničarke: Mr Sonja Stojanović Gajić , Beogradski centar za bezbednosnu politiku Mr Tanja Ignjatović , koordinatorka projekata, Autonomni ženski centar Mr Brankica Grupković , predstavnica u Republici Srbiji i Crnoj Gori, International Center for Migration Policy Development Moderatorka: mr Zorana Antonijević, OEBS
Sesija: Preduzetništvo i zapošljavanje	Uvodničarke: Prof. dr Fuada Stanković , Univerzitet u Novom Sadu Dr Marija Babović , vanredna profesorka, Filozofski fakultet, Beograd i i direktorka programa SeConS-a, grupa za razvojnu inicijativu Moderatorka: mr Sanja Nikolin, preduzetnica i konsultantkinja
Sesija: Obrazovanje i nauka	Uvodničarke: Prof. dr Gorana Đorić , Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu mr Jelena Ćerimen , istraživačica, Centar za etiku, pravo i primenjenu filozofiju Prof. dr Zorica Uzelać , redovna profesorka na Tehničkom fakultetu u Novom Sadu Moderatorka: Višnja Bačanović, konsultantkinja
Sesija: Kultura i mediji	Uvodničarke: Tamara Skrozza , novinarka nedeljnika Vreme Prof. dr Snježana Milivojević , redovna profesorka FPN-a, Univerziteta u Beogradu Docentkinja Maja Vukadinović , Katedra za Menadžment umetničke produkcije i medija, Akademija lepih umetnosti Moderatorka: Dragana Petrović, članica Upravnog odbora FOSDI
Sesija: Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj	Uvodničarke: Prof. dr Marija Babović , vanredna profesorka, Filozofski fakultet, Beograd i i direktorka programa SeConS-a-grupa za razvojnu inicijativu Nada Lazić , narodna poslanica (Uvodno izlaganje prof.dr Branke Lazić prezentovano pošto je u poslednjem trenutku bila sprečena da prisustvuje) Moderatorka: Višnja Bačanović, konsultantkinja
Sesija: Sindikalno organizovanje žena	Uvodničarke: Jasminka Marić , predsednica sekcije žena UGS Nezavisnost Sonja Vukanović , predsednica, Samostalni sindikat putara Srbije Moderator: Miloš Đajić, Centar modernih veština
Sesija: Zdravlje i sport	Uvodničarke: Prof. dr Slavica Đukić Dejanović , narodna poslanica, Prof. dr Višnja Đorđić , Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Moderatorka: Biljana Maletin, konsultantkinja
Sesija: Socijalna politika i ekonomija staranja	Uvodničarke: Gordana Rajkov , predsednica Centra za samostalni život osoba sa invaliditetom, Dr Marina Hjuson , naučna savetnica, Institut za sociološka i kriminološka istraživanja Danica Todorov , Pokrajinski zaštitnik građana - ombudsman Moderatorka: mr Sanja Nikolin, preduzetnica i konsultantkinja
Sesija: Budžet i upravljanje javnim politikama	Uvodničari/-ke: Jasna Atanasijević , direktorka Republičkog sekretarijata za javne politike mr Dragan Božanić , samostalni stručni saradnik, Pokrajinski sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova Moderatorka: Aleksandra Vladislavljević, konsultantkinja
Sesija: Žene i nove tehnologije	Uvodničarke: Jovana Tripunović , koordinatorka centra/menadžerka projekat, Beogradska otvorena škola, Sajber Vanderlast , Žene sa Interneta, dr Nataša Gospić , predsednica, udruženje Jednake mogućnosti Moderator: Miloš Đajić, Centar modernih veština
Zaključci konferencije	Prezentovale su moderatorka sesija
Diskusija i usaglašavanje teksta PPlatforme	Sesiju vodila: Marijana Pajvančić Komentare na Platformu iz radnih grupa prezentovali modetratori (Zorana Antonijević, Biljana Maletin, Miloš Đajić) Završne reči: Marina Hjuson, Ana Manojlović

Zaključci tematskih sesija

Paralelne tematske sesije odvijale su se u trajanju od 90 minuta tokom kojih je nakon vrlo kratkih uvoda od po 5 minuta po uvodničarki vođena diskusija i nastojalo se doći do konkretnih zaključaka. Zaključci su konkretne smernice za rad tokom narednih šest godina, Na osnovu izveštaja iz tematskih sesija biće sačinjen akcioni plan u prva dva meseca 2015.g.

TEMATSKA SESIJA 1. Vladavina prava i antidiskriminacija

Uvodničarke:

Prof. dr Marijana Pajvančić, redovna profesorka i dekanica, Fakultet za evropske pravne i političke studije

Prof. dr Nevena Petrušić, poverenica, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti

Moderatorica: Biljana Maletin, konsultantkinja

Uvod

Profesorka Pajvančić je u uvodu naglasila da je ključni problem u Srbiji u ovom momentu to što "vlast nije u granicama prava". Objasnila je da je Ustav taj koji treba da omogući rešavanje konflikta pravne prirode. Ključna pitanja na koja se moraju pružiti odgovori, prema rečima profesorka Pajvančić su pitanja pozicije manjina u jednoj zajednici i usaglašavanje propisa (šta kada nema saglasnosti u propisima, kako se pravno rešava ta situacija) Profesorka je takođe naglasila da kod nas postoji jedna "zbrka" u kojoj se veruje da je za sprovođenje zakona potrebna "politička volja", da je to pogrešna maksima i da se zakoni i propisi moraju primenjivati bez obzira na to ko je na vlasti.

Profesorka je takođe govorila i o važnosti implementacionih instrumenata i nadzoru nad primenom zakona i propisa. Istakla je da su danas građanke i građani nemoćni kada traže pravnu pomoć. Zato nam je jako potrebna vera da je stvari moguće menjati, jer ako ne radimo u okviru institucija onda smo u predpolitičkoj situaciji, zato je bolje koristiti i krhke institucije nego ih ne koristiti uopšte. Takođe je govorila da personalizovane institucije nisu dobre, već da institucije moraju raditi svoj posao. Na kraju svoj izlaganja posebno je naglasila važnost institucije Poverenice za ravnopravnost i da se ne sme dozvoliti da ova institucija nestane.

Profesorka Nevena Petrušić, poverenica za ravnopravnost, počela je svoje izlaganje apelom da se dobro razmisli ko će biti na čelu institucije Poverenika za ravnopravnost u narednom periodu, jer rad institucije u mnogome zavisi od toga ko je na njenom čelu. U institucijama rade visoko-profesionalne stručnjakinje/ci, i važno je nastaviti rad na instrumentima koji omogućavaju da zakon živi npr. Poslovnik o postupanju obrazovnih institucija u slučajevima diskriminacije još nije donet iako je prošlo 5 godina od donošenja Zakona i sl. Profesorka Petrušić je naglasila da u procesnom delu i dalje ima ozbiljnih "šupljina" ali da je jako važno imati na umu dve stvari : Kako obezbediti primenu zakona i kako obezbediti da se mehanizmi zaštite (sudske) koje imamo vise koriste - trenutno imamo mali broj slučajeva /parnica i to samo one koje poverenik pokreće, ljudi ne kreću u borbu za pravo, pitanje je zašto ne koristimo sudove i nemamo sudsku praksu. Profesorka je posebno naglasila da trenutno nemamo besplatnu pravnu pomoć, a da Pravda mora biti dostupna svima. Takođe je istakla da je važno nastaviti ojačavanje institucije Poverenika za ravnopravnost i da je neophodno stvaranje uslova da se propisi zaista poštuju.

Profesionalci koji danas rade u lokalnim samoupravama nisu učili o ljudskim pravima, zato se pregovara da polaganje državnih ispita državnih službenika mora uključiti i znanja o ljudskim pravima i rodnoj ravnopravnosti, da službenici npr. znaju šta je rodna analiza. Na kraju izlaganja profesorka Petrušić, pozvala je OCD da koriste mehanizam poverenice više.

Diskusija

Teme otvorene u diskusiji:

- Edukacija je i dalje ključna reč – potrebno je obrazovanje ljudi iz institucija, medija, NVO.....i dalje nedostaje znanja
- Javni diskurs (oni koji prave mišljenje) nije onakav kakav mi želimo – moramo stvoriti naš narativ
- Potrebna nam je "mainstream" u obrazovanju – treba uvesti za nove generacije, ali i osmisliti programe za one koji nisu imali prilike da uče to kroz obrazovanje – znanja o rodu, treba da budu uslov za napredovanje u službi
- U ženskom pokretu postoji "elita znanja", sa druge strane je neprosvećeno društvo, pitanje je kako to znanje "sprovedi na dole"
- Potrebna je i dalje podrška ženama na javnim funkcijama, treba da imamo svest o tome da košta boriti se ženska prava

- Pitanje za nas je da li se mi u pokretu borimo i za vladavinu prava, to treba takođe da nam bude politički zahtev
- Vladavina prava – naglasiti jednakost u pristupu pravdi
- Velika "protočnost" u državnoj upravi, zato treninzi moraju stalno da se održavaju
- Pitanje našeg reagovanja na dešavanja – reakcije su nam uglavnom zakasnele (slučaj glumac ili Kragujevac)
- Dešava nam se ukidanje stečenih prava, treba nam jači mehanizam za reagovanje , treba jačati "tražnju" za pravom
- Sistem informacija mora biti vidljiviji na internetu
- Potreban nam je delotvoran sistem pravne pomoći – postojeći predlog nije dobar
- Manje žena u komisijama u sportu, Milena Reljina je smenjena, nema Komisije žene i sport
- Stare žene u ruralnim naseljima – odricanje od nasleđstva, smeštanje u domove; one nemaju nikakva znanja o svojim pravima, potrebne su nam kontinuirane kampanje u lokalnim medijima
- Potrebna je edukacija za prepoznavanje diskriminacije , moramo "vaspitivati" to znanje; informacije su važne, potrebno je više se umrežiti , da bude veće polje pokrivenosti
- Postoji veliki strah od prijavljivanja slučajeva diskriminacije
- Podzakonski akti, procedure... sve nedostaje... nema standarda rada za SOS telefone, mi smo društvo nezavršenih poslova, a trebalo bi da bude obrnuto... potrebno je unaprediti zakonski okvir
- U praksi se antidiskriminacioni zakoni smatraju manje važnim
- Nismo iskoristili dovoljno mehanizme – nema dovoljno pritužbi o RR, postoji pretnja ukidanja zamenice ombudsmana za RR na pokrajinskom nivou
- Organizacije civilnog društva moraju više da koriste zagovaračku poziciju
- Velika je borba sa tromim institucijama i uverenjima njihovih zaposlenih , primer uverenje "slobodno bračno stanje "
- Podela rada između sektora je važna, primer je transport
- Ne živimo u ustavnoj već višepartijskoj državi, nema ustavnog identiteta
- Akcioni plan, važan za primenu platforme
- Prevencija diskriminacije (promena ustava, zakona protiv diskriminacije, sledi zakon o rodnom identitetu, zakon o istopolnim zajednicama)
- NAP za poboljšanje pozicija žena, sledi , nema evaluacije prethodnog
- Pravna pomoć, kolektivna prava,
- Nekompetentna država, bez znanja, bez kapaciteta, pad sloboda i u zemljama istočne Evrope

Zaključci

Razvoj institucija i institucionalni aranžmani su važni, moramo se zalagati za otklon od partijske države

Potrebne su nam procedure za rešavanje sporova (pitanje primene zakona)

Jednakost u pristupu pravdi (smanjenje straha među građankama i građanima za korišćenje postojećih institucija, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći)

Unapredjenje antiskriminacionog zakonodavstva (izmene i dopune) i **uvođenje rodne perspektive u sve zakone**

Nadzor , kontrola i odgovornost za primenu zakona

Zaštita je važna! Dalje jačanje nezavisnih institucija, ali i sudstva, ustavnog suda i sl.

Sve mora biti praćeno obrazovanjem (državnih službenika, pravosuđa I sl.) za primenu i uvođenjem u postojeći obrazovni sistem

TEMATSKA SESIJA 2. Politička participacija

Uvodničarke:

Sonja Lokar, izvršna direktorka CEE Network for Gender Issues

Dubravka Filipovski, narodna poslanica,

Donka Banović, narodna poslanica (2004-2014) i koordinatorica ŽPM za DSS od 2013 - 2014

Moderatorica: Višnja Baćanović, konsultantkinja

Iz izlaganja i diskusije:

Globalni, regionalni i nacionalni trendovi i tendencije: broj žena u politici raste, ali ne i njihova politička moć. Iako je ovo pozitivan trend i veliki prodori (najveći kada se stvarao široki koalicioni front žena iz civilnog sektora i političkih partija) i dalje smo daleko od 50+1 što ima političku težinu za promenu. Uprkos povećanju učešća žena u politici, aktuelan je i trend smanjivanja i oduzimanja prava, urušavanja rodni mehanizama I sl. Šta u tom kontekstu možemo da radimo? Mehanizmi se urušavaju kada partnerstva ne funkcionišu; Važan je položaj žena u strankama, nama treba drugačija ekonomija, ali i drugačija demokratija, počevši od stranaka i bitka se treba preseliti tamo. Malo je žena na pozicijama izvršne vlasti; nedovoljno stvarne moći žena, pogotovo u političkim strankama; potrebno osnaživati žene na lokalnom nivou i "stvarati" nove mlade, lokalne liderke, umreževanje žena i saradnja ključni. Izuzetno je značajna uloga političarki u nadzoru nad sprovođenjem Zakona i drugih propisa.

Zaključci:

Izborni zakon

Izmeniti zakon i naći način za uvođenje kvote (čak i veće od 30%) ako bude kombinovani sistem, u deo koji se bira proporcionalno ubaciti kvotu od 40% - naći rešenje za kvotu u većinskom sistemu; Kvota za izvršnu vlast – sledeći korak;

Političke stranke

Jačati instrumente nadzora nad planovima političkih stranaka za ostvarivanje ravnopravnosti (koje su se predavale ministarstvu)

U zakonu o finansiranju političkih stranaka, dobro osmisлити kako ugraditi monitoring i nadzor (finansiranje iz budžeta) – da moraju određnu količinu sredstava odvojiti za obrazovanje političarki ("obrazovanje za moć") selekcija kandidata/kinja – demokratizacija političkih stranaka; forumi žena kao prostor za regrutovanje kandidatkinja, za obrazovanje žena, rad sa omladinama stranaka (da se ne odvajaju omladinske i ženske aktivnosti i da se aktivnosti omladine i kvote, „mejnstrimuju“)

Uključivanje žena i ženskih organizacija u različita tela i mehanizme, socio-ekonomske savete, sindikate, lokalne mehanizme, savete mesnih zajednica

Nadzorna funkcija institucija i jačanje procedura i kapaciteta žena za nadzor nad zakonima i sprovođenjem politika, ali i korišćenje formalnih procedura za uvođenje rodne perspektive (zahtev za rodno osetljive podatke, amandmane, procedure I sl)

Uključivanje civilnog sektora, posebno u jačanje aktivizma i participacije žena u odlučivanju na lokalnom nivou

Jačanje Ženske parlamentarne mreže – u pravcu postizanja konkretnih rezultata; formalizacija saradnje sa ženskim pokretom i uspostavljanje stalnijih koalicija;

Žene kao biračko telo – prepoznavanje

TEMATSKA SESIJA 3: Ljudska bezbednost i nasilje nad ženama

Uvodničarke:

Mr Sonja Stojanović Gajić, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Mr Tanja Ignjatović, koordinatorka projekata, Autonomni ženski centar

Mr Brankica Grupković, predstavnica u Republici Srbiji i Crnoj Gori, International Center for Migration Policy Development

Moderatorka: mr Zorana Antonijević, OEBS

KONTEKST koji određuje prioritete:

- Osećanje bezbednosti građana i građanki je podeljeno između onih koji imaju više poverenja u institucije bezbednosti - osećaju se bezbedno i onih koji poverenja u institucije nemaju – osećaju se nebezbedno;
- Građani i građanke uporište za osećaj bezbednosti pronalaze u svojim porodičnim i društvenim sigurnosnim mrežama, institucijama se obraćaju samo i ako moraju;
- Živimo u duboko podeljenom društvu i vertikalno i horizontalno, koje ne uliva osećanje bezbednosti;
- Srbija je ratifikovala Istambulsku konvenciju i CEDAW konvenciju, kao i druge međunarodne konvencije, koje su deo pravnog poretka: međunarodni okvir i standardi su tu, ništa novo da ne donosimo, samo da implementiramo!

Ljudska bezbednost:

- pojava novih aktera na sceni koji ne pripadaju uže shvaćenom sektoru bezbednosti – uloga civila i civilnog sektora, ne samo organizovanog u NVO, već i medija, akademije i dr.
- rad na prevenciji je nedovoljan, kako u identifikaciji bezbednosnih rizika, tako i na sprečavanju i edukaciji o bezbednosnim pitanjima;
- učešće žena u sektoru bezbednosti – postignuće, ali kvote i bročano učešće nije dovoljno, problem mora da se razume kao sustinsko učešće žena i otklanjanju diskriminacije u sektoru bezbednosti

Nasilje nad ženama

- imenovanje i identifikovanje svih formi i oblika nasilja prema ženama (od psihološkog, preko ekonomskog do fizičkog i nasilja na radnom mestu, u javnom prostoru – praćenje/proganjanje i silovanje) kako u zakonskim tako i u strateškim dokumentima vlade
- vrlo velika razlika u broju prijavljenih i broju procesuiranih/osuđenih učinilaca – sistemski rešiti pitanja procene bezbednosnih rizika, prepoznavanja tih rizika od strane profesionalaca i efikasnu prevenciju – značaj evidencije;
- veliki broj povratnika – niska kaznena politika, posebno prema višestrukim učiniocima;
- posebna ranjivost na sve oblike nasilja žena iz višestruko marginalizovanih grupa, ne samo od strane institucija i porodičnog okruženja već ponekad i NVO (dostupnost Sigurnih kuća ženama sa invaliditetom npr.).

Trgovina ljudima

- široko rasprostranjen fenomen, više ne postoje specifične grupe; svi i sve mogu postati žrtve;
- rana i proaktivna identifikacija žrtava zbog pojave novih žrtava – zbog krize (radna eksploatacija u sektorima poljoprivrede, usluga, građevine, zabave), ali i kada su u pitanju tražioci azila i nepraćena deca a, od posebne važnosti je uključenost svih aktera i jasnih mera zaštite;
- pristup pravdi i naknada štete;

Zaključci i preporuke:

- učešće svih relevantnih aktera – uključujući tu i civilne aktere, uz transparentan i participativan proces u izradi nove Strategije bezbednosti/Akcionog plana za sprovođenje Rezolucije SB UN 1325/Akcionog plana za borbu protiv nasilja prema ženama/primenu Istambulske konvencije

- prevencija: a) kroz obrazovanje, celoživotno učenje, obrazovanje profesionalaca i podizanje kapaciteta, medije; b) kroz donošenje i sprovođenje protokola o postupanju, dosledno i odgovarajuće kažnjavanje; c) dostupnost usluga i jednake mogućnosti u pristupu pravdi d) vođenje evidencije o prevalenciji nasilja;

KONKRETNE PREPORUKE: Hitno usvajanje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći; izmena zakona koji se odnose na seksualne delikte, usaglašavanje svih izraza u zakonima; osnivanje fonda za nadoknadu štete žrtvama krivičnih dela sa elementima nasilja

TEMATSKA SESIJA 4: Preduzetništvo i zapošljavanje

Uvodničarke:

Prof. dr Fuada Stanković, Univerzitet u Novom Sadu

Dr Marija Babović, vanredna profesorka, Filozofski fakultet, Beograd i i direktorka programa SeConS-a, grupa za razvojnu inicijativu

Moderatorica: mr Sanja Nikolin, preduzetnica i konsultantkinja

Iz uvoda i diskusije:

Postoji prava zbrka oko pojma preduzetništvo u Srbiji. Ovaj pojam sadrži problem ideološke prirode – tumačenje da je to liberalni koncept, usko povezan sa pojmom 'kapitalizam', a onda i 'neoliberalizam'. Zapravo, preduzetništvo je pojam koji se razvija 60-ih godina prošlog veka. U zakonu je ovaj pojam ograničen na delatnost fizičkog lica i na radnje, to je osoba koja se registrovala za obavljanje određene delatnosti radi sticanja prihoda, dakle nije pravno već fizičko lice, koje ima dozvolu da obavlja određeni posao. Na ovaj način se održava zabluda da su preduzetnici nešto različito od preduzeća.

Pojam preduzetništvo, zapravo, treba da obuhvati čitav raspon, od radnji, mikro i malih do velikih preduzeća, uključujući i poljoprivrednike koje danas ne uključuje.

Preduzetništvo podrazumeva jednu mentalnu promenu. Okrećemo se od kolektivnog razmišljanja ka uzimanju života u svoje ruke. Za ovu promenu u jednom društvu treba puno vremena. Kod nas generacije i dalje nose onu drugu koncepciju na kojoj su odrasle, da se rizik ne isplati i da je bolje da se zaposle u državnoj firmi. Međutim, stvarne šanse za to su male. Preduzetnički duh mora da se razvija. To nije lako kada imamo politiku i političare koji se nisu uopšte uhvatili za tu ideju preduzetništva kao važnu, nego se bave korporacijama i tajkunima.

Postoji problem nerazumevanja preduzetničke kulture i njenog značaja za razvoj društva. Držeći žene van biznisa, odričemo se resursa. Žensko preduzetništvo je važno jer istraživanja pokazuju da žene unose bitne elemente u svoje preduzetničke inicijative: veštinu komunikacije, svoju intuiciju, svoje vrednosti i sposobnost da grade dugoročne odnose.

Uslovi za razvoj preduzetništva u Srbiji su nepovoljni, a žene su dodatno opterećene neplaćenim poslovima u domaćinstvu, one raspolažu manjom imovinom i moraju da se izbere sa različitim pedrasudama u vezi sa ženskim biznisima. Pored toga, preduzetnice imaju i teškoća sa odlaskom na porodiljsko bolovanje i drugih prepreka.

Preduzetnice - glavne grupe:

- Privilegovane – one koje kreću iz bolje startne pozicije
- Rođene preduzetnice – one koje to postaju uprkos svemu
- Obećavajuće – one koje bi, uz podršku, mogle da se odvaže
- Potencijalne – one koje bi, uz još više podrške, mogle da postanu preduzetnice
- Preduzetnice iz nužde – one koje to nerado postaju, ali mi smo se kao društvo najviše bavili baš njima jer nam je zapošljavanje, a ne preduzetništvo u fokusu
- Nepreduzetnice su one koje se aktivno odupiru preduzetništvu

Za razvoj preduzetništva potrebni su mehanizmi podrške, ali je jako važno i urođnjavanje ekonomske politike. Kod preduzetnica iz nužde, ali i kod svih preduzetnika, važni su ohrabrivanje i edukacije, kao i podrška izgradnji samopouzdanja.

Kada je u pitanju žensko preduzetništvo, vlada mit da je ženama mesto u reproduktivnoj ekonomiji što predstavlja duboko nerazumevanje. Potrebno je da se jača učešće žena u ekonomiji znanja i kreativnim industrijama, zato što se sada, kroz grantove, investira u zaštitu intelektualne svojine i patenata koji postaju kapital za budućnost, a žene su u takvim programima podzastupljene.

Zato je jako važno da kompetencije za preduzetništvo uđu i u obrazovni sistem, ali ne kao predmet nego kao prožimajući koncept, kao način delovanja, kao kultura preduzetništva. Javni sektor u Srbiji je preveliki i preskup i predstavlja ograničenje za razvoj preduzetništva.

Još jedna reč koja bez stvarnog razloga ima negativnu konotaciju je reč profit. Ovu reč treba reafirmisati kao poželjan ishod preduzetničkih inicijativa.

Problem u Srbiji je što mikro preduzeća ne rastu, iako ona čine najveći deo privrede i značajan deo radnih mesta. Potrebno je da se otklone prepreke za rast ovih preduzeća, jer ona imaju potencijala da otvaraju radna mesta, pod uslovom da se otklone prepreke njihovom rastu.

Nedavno je potpisan sporazum o saradnji između ŽPM i Udruženja poslovnih žena. Dogovoreno je da će se zajedno posvetiti unapređenju rodne statistike i uvođenju rodnog budžetiranja, a da će ŽPM organizovati javno slušanje na temu preduzetništva, kao i konsultacije sa preduzeticama.

Zaključci

Nije više dovoljno da se u okviru Ženske platforme govori samo o ženskom preduzetništvu, iako je ono jako važno. Potrebno je da svoju pažnju usmerimo na sveukupnu ekonomsku politiku i da se zalažemo za njeno urodnjavanje, kao i za stvaranje povoljnog okruženja za razvoj preduzetništva uopšte. Razvoj preduzetništva je razvoj Srbije. Nema više čekanja i prizivanja investitora. Usmeravamo se na razvoj i otvaramo diskusiju o perspektivama naše zemlje i prepoznavanju naših resursa, a ne samo o zapošljavanju žena, jer zapravo nije reč o njihovoj nezaposlenosti već upravo suprotno – o pre zaposlenosti žena.

Državne mere treba da budu bolje usmerene nego do sada. U prethodnom periodu su one najviše ciljale velika preduzeća, često gubitaše koji ne plaćaju struju, poreze i doprinose, zatim privlačenje (stranih) direktnih investicija i start up podršku radi samozapošljavanja iz nužde. Sada bi trebalo da se **podrži rast mikro preduzeća, preduzetništvo iz šanse, socijalno preduzetništvo i zadrugarstvo, da se prepoznaju ženski resursi i preduzetničke inicijative u ruralnom području, kao i u inovativnim nišama i kreativnoj industriji.**

Potrebno je da se zalažemo za agendu o dostojnoj zaposlenosti. Prevažna uloga države nalazi se u domenu otklanjanja barijera za razvoj preduzetništva (na primer 375 parafiskalnih nameta), jačanju vladavine prava, predvidivosti i doslednosti pravila i razvoju infrastrukture. **Potrebne su nam investicije umesto štednje i jači naglasak na mikro i mala domaća preduzeća.**

Važno je da se redovno meri i prati napredak u odnosu na Small Business Act i ostale međunarodno prihvaćene preduslove razvoja preduzetništva, najbolje kroz indikatore sadržane u Globalnom monitoru preduzetništva - Global Entrepreneurship Monitor (**GEM**) koji svake godine rade i zemlje u okruženju.

Potrebno je da Narodna skupština što pre usvoji sledeće zakone i mehanizme koji treba da budu koncipirani u sardnji sa preduzeticima: Zakon o zanatstvu, Zakon o zadrugama, Zakon o nebankarskom finansiranju, kao i razvoj garantnih šeme u nivoima i dostupnost hipotekarnog kapitala. Urgentna je promena značenja pojma 'preduzetnik' u Zakonu o preduzećima koji treba da bude usklađen sa evropskom praksom.

Smanjenje poreza i doprinosa najviše bi doprinelo borbi protiv sive ekonomije i kreiranju novih i održivih radnih mesta u MSP. Bez popravljavanja okruženja za rad preduzetnika, borba protiv sive ekonomije koja je usmerena na mikro i mala preduzeća, samo guši njihove šanse za rast i opstanak porodica koje ne mogu da zarade dovoljno da bi prešle iz sive zone na regularno tržište.

Svaku priliku moramo da iskoristimo za promenu negativnih i omalovažavajućih stavova o preduzetništvu. Takođe, mora da se okonča veštački sukob između javnog i privatnog sektora.

Neophodno je da se u rad zakonodavne i izvršne vlasti uvede princip Mislite prvo na male (Think Small First) koga se pridržavaju članice EU koje prilikom izrade, usvajanja i primene zakona koji se odnose na privredu obavezno promišljaju njihov uticaj na mikro i mala preduzeća, svesne da gomilanjem novih nameta i obaveza zapravo guše najveći deo svoje privrede. Zbog toga, ove zemlje uvele su i pravilo o zajedničkom datumu početka važenja novih propisa koji utiču na rad MSP (Common Commencement Date), kao i obavezne konsultacije sa MSP. Kod nas se zakoni menjaju takvom silinom i tempom koji mali privredni subjekti zaista ne mogu da prate jer nemaju administrativne kapacitete kakve na primer imaju javna ili velika preduzeća. Zbog toga su mala i mikro preduzeća dodatno ranjiva i u strahu od prekršaja. "Misli prvo na male" je i obaveza naše države kroz potpisani Akt o malim i srednjim preduzećima, a kojeg se ne pridržava prilikom kreiranja i usvajanja propisa.

TEMATSKA SESIJA 5: Obrazovanje i nauka

Uvodničarke:

Prof. dr Gorana Đorić, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

mr Jelena Čerimen, istraživačica, Centar za etiku, pravo i primenjenu filozofiju

Prof. dr Zorica Uzelac, redovna profesorica na Tehničkom fakultetu u Novom Sadu

Moderatorica: Višnja Bačanović, konsultantkinja

Pristup obrazovanju više nije toliki problem, ali rodna segregacija obrazovnih profila (u visokom obrazovanju) jeste. Međutim, pristup je još uvek značajan problem za romske devojčice i dečake. Rodna dimenzija u konceptualizaciji obrazovnih sadržaja (pravo, socijalna politika, ekonomija). Potrebne *gender* kompetencije kao deo sistema kvalifikacija, i socijalizatorska dimenzija obrazovanja, kao prenošenje vrednosti. Visoko obrazovanje nije više kompetitivna prednost odnosno obrazovanje samo po sebi nije više kanal društvene pokretljivosti; treba nam još nešto; Obrazovanje je važno kao prostor za prevenciju rodno zasnovanog nasilja; rodna ravnopravnost nije pitanje mišljenja i stavova nastavnog osoblja i u nastavnim sadržajima, nego pitanje činjenica; istraživanje o nasilju (vršnjačkom) u školama koje je sproveo UNICEF

Zorica Uzelac:

- ekonomija koja dolazi nije više industrijska nego kvantna i to je ekonomija znanja
- menadžerske veštine koje prevladavaju su više ženski nego muški potencijali
- ekonomski položaj žena posledica ekonomije koja je više odgovarala muškarcima, a sada se koncept ekonomije menja; strani mediji i istručnjaci ekonomiju budućnosti nazivaju **womenoconomy**

Zaključci:

Uvođenje rodne ravnopravnosti u obrazovne programe i standardizacija kao kompetencije koje su deo sistema kvalifikacija u obrazovanju

Sastavni deo obrazovanja profesionalaca/ki u različitim sektorima

Sadržaji u obrazovanju o LGBT osobama

Kvote i mere

Kvote za dečake/devojke za netipične obrazovne profile – šansa, Zakon o visokom obrazovanju

Mere za podršku ženama u nauci i smanjenje diskriminacije žena u nauci

Promocija žena kao autoriteta

Pozicioniranje rodni studija, očuvanje interdisciplinarnosti i povećanje upotrebljivosti znanja (intervencija u programe)

Promocija akademskih istraživanja i feminističkih istraživanja odnosno femonističkog pristupa u akademskom radu

Promocija celoživotnog učenja i IKT u obrazovanju (za devojčice) Povećanje dostupnosti predškolskog obrazovanja

Povećanje pristupa obrazovanju i smanjenje prekida školovanja romskih devojčica i dečaka

TEMATSKA SESIJA 6: Kultura i mediji

Uvodničarke:

Tamara Skrozza, novinarka nedeljnika Vreme

Prof. dr Snježana Milivojević, redovna profesorka FPN-a, Univerziteta u Beogradu

Docentkinja Maja Vukadinović, Katedra za Menadžment umetničke produkcije i medija, Akademija lepih umetnosti

Moderatorica: Dragana Petrović, članica Upravnog odbora FOSDI

Uvod

Tamara Skrozza govorila je o položaju novinarki unutar redakcija i mogućnostima da utiču na uređivačku politiku, kao i o radu Saveta za štampu kao regulatornog tela

Prof-Snježana Milivojević govorila je o komplikovanom trenutku u kome su naši mediji i o teškoćama u regulisanju medijskog, a posebno e-prostora

Doc.Maja Vukadinović govorila je o kulturnim modelima i kulturi u potrošačkom društvu

Diskusija:

U fokusu ove sesije preovladavali su mediji u odnosu na kulturu, iako su mediji i kultura neka vrsta spojenih sudova. Naglašeno je da digitalizacija medija i hibridni prostor koji nastaje sa internetom proširuje diskurs, da su internet slobode mač sa dve oštrice, jer dok omogućavaju učešće svih na društvenim mrežama, tu se javlja i nekontrolisani govor mržnje i proizvoljnosti. Postavilo se pitanje da li nekome odgovara medijski kaos? Konstatovana je nekompetencija na svim nivoima, zahtevana sistemska medijska politika, i usklađivanje pravila sa onima koja važe u EU. U pokušajima da se pokrenu moderni 'ženski mediji' ispostavilo se da nema finansijskih potencijala za to.

Naglašeno je da sve to nije samo naš problem, nego da su u pitanju, nažalost, svetski trendovi.

Kultura je u hroničnoj besparici, a modeli koji preovlađuju su podela na mali deo onih koji imaju istinske kulturne potrebe, zatim one koji kulturu doživljava kao spektakle, zabavu ili statusni simbol, dok se velika većina bavi samo preživljavanjem i nema nikakvog interesa za kulturu. Kultura jeste jako skupa delatnost, ali je bitna za društvo, obrasce ponašanja i ukupan identitet, i još niko nije izračunao koliko nas košta nekultura.

Kao glavni problemi vezani za medije označeni su:

- Loš položaj novinarki u redakcijama, iako su one većinska 'radna snaga' u njima
- Pritisak i mobing koji novinarkе trpe, predrasude koje o njima vladaju i otežana mogućnost da usklade svoj profesionalni i priuivatni život
- Nedostatak mogućnosti da ozbiljno utiču na uređivačku politiku
- Nedovoljno definisan mandat regulatornih tela, i nedovoljno učešće žena u njima
- Dominacija tabloidizacije i senzacionalizma
- Prikazivanje žena kao seksualnih objekata i reprodukovanje rodniх stereotipa
- Zakasnela privatizacija medija, neregulisano medijsko tržište i nametanje profita kao odlučujućeg faktora
- Preovladavajuća 3K: komercijalizacija, klijentelizam i konzumerizam
- Nejasno definisana pravila unutar e-prostora

Kao glavni problemi vezani za kulturu označeni su:

- Nedostatak kulturne politike, koja je zamenjena modelima
- Tzv. 'seriozna umetnost' hermetička je i nepristupačna širokoj publici, koja se onda okreće zabavi i estradizaciji
- Živimo u supermarket kulturi
- Kultura ostaje na margini, dok se većina u ekonomskoj krizi bori za golo preživljavanje

Zaključci:

- Neophodno je umrežavanje novinarki i njihova uzajamna podrška i saradnja
- Potrebne su koalicije sa drugim ženskim mrežama

- Formiranje novih i poboljšanje postojećih instrumenata za regulaciju pravila
- Dosledna primena novinarskog kodeksa
- Odbrana prava na drugačije mišljenje i slobode govora
- Rad na medijskoj pismenosti još od osnovne škole
- Podizanje opšteg kulturnog nivoa i promene kulturnog obrasca
- Veća dostupnost kulture, naročito u manjim sredinama i na lokalnu
- Adekvatno učešće žena u institucijama kulture, naročito onima koje kreiraju kulturnu politiku
- Promene i osavremenjivanje obrazovnih programa vezanih za kulturu
- Afirmacija ženskog stvaralaštva

TEMATSKA SESIJA 7: Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj

Uvodničarke:

Prof. dr Marija Babović, vanredna profesorka, Filozofski fakultet, Beograd i i direktorka programa SeConS-a-grupa za razvojnu inicijativu

Nada Lazić, narodna poslanica

(Uvodno izlaganje **prof.dr Branke Lazić** prezentovano pošto je u poslednjem trenutku bila sprečena da prisustvuje)

Moderatorka: Višnja Bačanović, konsultantkinja

UVODNIČARKE:

- Nada Lazić, narodna poslanica (10 godina bila zamenica pokrajinskog sekretara za zaštitu životne sredine)
- Marija Babović, profesorka na odseku za sociologiju, FF, Univerziteta u Beogradu, istraživačica ruralnog razvoja i položaja žena na selu
- Branka Lazić² profesorka emerita, ekspertkinja i promoterka biobaštovanstva i proizvodnje zdravstveno bezbedne hrane, organske proizvodnje, članica Zelene mreže Vojvodine)

Nada Lazić:

- Životna sredina i rodna ravnopravnost uvezane oko 1985. godine, a u Najrobiju je kao jedna od 12 oblasti ključnih za zaštitu životne sredine definisana i rodna ravnopravnost
- Zaštita životne sredine posebno se odnosi na upravljanje vodama (otpadnim i vodotokovima), otpadom i energetske efikasnost;
- Srbija je najlošija u oblasti otpada i otpadnih voda – 10% stanovništva (podaci za Vojvodinu) pokriveno kanizacionom mrežom; zagađene podzemne vode i voda za piće (arsen isl.)
- Podsticajna sredstva za zaštitu životne sredine na farmama, primer dobre prakse žena iz Varne; inovativne prakse u poljoprivredi; ovakve mere podrške treba da uđu u državnu politiku, a Fond za zaštitu životne sredine, koji je imao sredstva koja bismo mogli da koristimo za podsticanje ženskih inicijativa, je ugašen i nema alternativnog izvora.
- Podrška preduzećima za reciklažu, među kojima ima i žena, ali nemamo jasnu evidenciju;

Marija Babović:

- planovi zapošljavanja, strategije koje ne prepoznaju ruralni razvoj, a 40% stanovništva ruralno i 80% teritorije Srbije
- većina žena su pomažući članovi, nemaju socijalno i zdravstveno osiguranje, nevidljive su u sistemu
- 17% gazdinstava se vodi na žene, a menadžerke su na 15% gazdinstava;
- dobre prakse identifikovane u Zlatiborskom okrugu – mlade žene koje dolaze na gazdinstva i vode inovativnu porodičnu proizvodnju; malina i druge sorte; sakupljačke aktivnosti; stvaraju se novi modeli i treba ih promovisati, jer donose strukturne promene;
- ove inovacije u poljoprivredi su u direktoj vezi sa zaštitom životne sredine, jer su takođe i vrednosno pitanje, smanjenje upotrebe hemikalija u proizvodnji hrane i sl.
- agrarni budžet je s druge strane smanjen, a samim tim i subvencije, bez kojih ne može

Branka Lazić

- održiva proizvodnja hrane, a 2014. godina porodične poljoprivrede, u kojoj dominiraju žene, posebno u baštovanstvu, povrtarstvu i živinarstvu
- inoviranje znanja i poljoprivreda znanja, koja omogućava i očuvanje prirode i uključuje menjanje svesti i vrednosti:
- obučeno preko 1000 žena za biobaštovanstvo, a udruženja seoskih žena veliki resurs

² Branka Lazić nije bila u mogućnosti da dođe, pa je poslala materijal koji je predstavila Aleksandra Vladislavljević

Zaključci

Potrebno mapiranje i promocija dobrih i inovativnih modela, u Evropi, ali i u Srbiji, vidljiva migracija iz gradova u sela, a onda to dovodi do modernizacije u okviru porodičnih gazdinstava; potrebna podrška izborima preseljenja na selo;

Promocija proizvodnje na maloj površini zemljišta (koja pogoduje ženama); dalje obrazovanje I promocija organske proizvodnje, posebno regionalno (širenje na južnu, zapadnu i istočnu Srbiju)

Nalaženje načina za ustupanje neiskorišćenog zemljišta mladima i ženama

Usvajanje Zakona o zadrugarstvu, podrška ženskih zadrugama;

Revitalizacija Fonda za zaštitu životne sredine ili sličnih fondova, koji bi se urodnjavali I u kojima bi se sredstva namenila (i) ženskim preduzetničkim inicijativama u zelenoj ekonomiji (reciklaži I slično) sa elementom socijalnog preduzetništva (važnost podsticajnih sredstava – predlaganje zakona)

Kreiranje banki hrane

Mapiranje, standardizacija I sertifikacija ženskog stvaralaštva, ženskih proizvoda;

Zahtevanje ulaganju u infrastrukturu odnosno povećanje dostupnosti usluga I programa, ali I mobilnosti žena sa sela (putevi, javni prevoz isl.)

Uključivanje žena u odlučivanje na nivou mesnih zajednica i kreiranje projekata i programa na lokalnom nivou

Položaj muškaraca na selu

Socijalno i zdravstveno osiguranje žena angažovanih na poljoprivrednim gazdinstvima; nemaju nadoknadu za porodiljsko odsustvo; to hitno mora da se menja;

TEMATSKA SESIJA 8: Sindikalno organizovanje žena

Uvodničarke:

Jasminka Marić, predsednica sekcije žena UGS Nezavisnost

Sonja Vukanović, predsednica, Samostalni sindikat putara Srbije

Moderator: Miloš Đajić, Centar modernih veština

Na ovoj sesiji učestvovala su Jasminka Marić, predsednica sekcije žena UGS nezavisnost i Sonja Vukanović, predsednica Samostalnog sindikata putara Srbije. Pokazalo se da generalno veoma malo znamo o ženama u sindikatu i sindikatima uopšte. Diskusija je bila veoma živa i tome su doprinele druge žene iz institucija i sindikata, i civilnog društva.

Jasminka Marić

- predstavila istorijat sekcije žena
- ciljevi sekcije žena: socijalni dijalog, reforme, radna prava i pravoduđe i sloboda medija
- objasnila predlog oko smanjivanja plata da su potrebni platni razredi jer nije logično da učiteljica ima 43.000 dinara a portir u istoj opštini 45.000

Sonja Vukanović

- u radu sindikata "nešto se dešava a ništa se ne rešava"
- sindikat se nije transformisao/i dalje je usitnjen
- država generalno ne štiti građane
- rešavanje radnih sporova i osnivanje posbnog suda koji bi se time bavio
- u malim i srednjim preduzećima je nemoguće osnivanje podružnica sindikata
- u novom Zakonu o radu izgubila se mogućnost ugovaranja uplaćivanja radnog staža za rad u kući

- zaštite materинства potrebno je vratiti - odredbe Zakona o radu da porodiljsko bolovanje/odsustvo (nisam siguran o kom se terminu radi) bude vraćeno sa tereta poslodavca na teret države
- Promena uloge države u materinstvu
- Zadatak sindikata je rad na kolektivnom ugovoru
- Rodna komponenta i ugroženost žena u radu na sivo. Mi to primećujemo jer su te žene pod različitim vrstama pritisaka i uznemiravanja
- Uspeli smo da zahvaljujući Zorani Mihajlović uvedemo crne i bele liste poslodavaca u putarskim preduzećima. Crni su oni koji ne isplaćuju plate i doprinose
- Saradnja je najvažnija
- Tražimo uvek pojačani inspekcijski nadzor nad kršenjem Zakona. Ova zemlja mora uvesti reda u ovu oblast. Rigorozna kaznena politika jer institucije ne funkcionišu
- Najvažnije je plaćanje poreza i nejasno kako država može bilo kome da oprostí taj dug
- Potrebno je više mesta za socijalni dijalog tako da je predlog sindikata da se socijalni dijalog spušta na lokalni nivou
- Socijalno ekonomski savet ne funkcioníše i to treba javno reći

U diskusiji su se još čuli sledeći predlozi

- Udruživanje na svim nivoima
- Razgovaralo se i o vraćanju poverenja u sindikate
- Podrška i pomoć u snaženju sindikata naročito žena u njima
- Konfrontacija javnog i privatnog pod uticajem neoliberalne ekonomije i trenutne situacije
- Način da se žene iz malih firmi zaštite je individualno učlanjenje
- Finansiranje sindikata
- Uvođenje lokalnih saveta za zapošljavanja i lokalnih ekonomskih saveta na lokalnom nivou
- Promeniti način utvrđivanja reprezentativnosti sindikata
- Povezivanje poslodavaca i sindikata
- Donošenje Zakona o socijalno ekonomskom savetu
- socijalni program
- Inteziviranje saradnje civilnog društva i sindikata kroz građenje neformalne koalicije

Najvažniji zaključci

brže rešavanje radnih sporova
 rigorozna kaznena politika
 više mesta za socijalni dijalog i umrežavanje
 povezivanje preduzetnika/ca i sindikata u lokalnim soc ekonomskim savetima
 građenje neformalne koalicije sindikata i NVO
 promocija mogućnosti individualnog učlanjenja i svih servisa koje sindikat pruža

TEMATSKA SESIJA 9: Zdravlje i sport

Uvodničarke:

Prof. dr Slavica Đukić Dejanović, narodna poslanica,

Prof. dr Višnja Đorđić, Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

Moderatorka: Biljana Maletin, konsultantkinja

Uvod

Zdravlje

Prof.dr Slavica Đukić Dejanović zbog izmenjenih obaveza nije mogla da prisustvuje sesiji o zdravlju, ali je svoje polazne tačke o temi žensko zdravlje iznela prvog dana Konferencije u sesiji naučene lekcije. Facilitatorka sesije ponovila je teze koje je profesorka iznela:

- U zdravlju je važan princip ovde i sada (dostnost i kvalitet usluga)
- Pitanja RR nema u zakonodavnoj aktivnosti koja se ticala zdravlja (set zakona koji su doneti o zdravlju)
- Domovi zdravlja i Instituti javnog zdravlja, nisu do kraja opravdali svoje postojanje tj. moraju više odgovarati na potrebe stanovništva (primera radi u Domove zdravlja više ulaze žene –na ginekologiju, vode decu kod pedijatra, kod lekara opšte prakse, tamo više rade žene, ali se to ne vidi u pokazateljima zdravlja za žene; Instituti javnog zdravlja ne rade kampanje koje se tiču promocija zdravih stilova života I sl.)

- Dnevnoj politici u zdravstvu nema mesta

Sport

Prof dr Višnja Đorić svoje izlaganje počela je pričom o medijskoj zastupljenosti žena u sportu (manje tekstova – kvanitet i žene se stereotipno prikazuju –kvalitet izveštavanja, npr. žene u sportu moraju da prodaju i seksipil) Zatim je navela da je žena manje u svim vrstama sporta i u svim ulogama u sportu.

U uvodu se takođe govorilo o važnosti sporta tj.fizičke aktivnosti za očuvanje zdravlja I da nije dobro da devojkje više odustaju od sporta nego mladići.

Pomenuta je I uloga sporta kao socijalnog kapitala (82% menadžera bavi se sportom).

U poslednjem delu izlaganja navedene su barijere za učestvovanje u sportu: lične barijere (samopouzdanje), nastavnici fizičkog ne rade dovoljno, religiozne barijere, izgled žena (postoji poželjan i promovisan i ženama je nekad teško da prihvate svoje telo), dominacija muškaraca, višestruko diskriminisanje žene imaju mnogo manje šanse da se bave sportom

Na kraju uvoda profesorka je navela da zdravi izbori moraju biti laki izbori I da se to mora odnositi na sport.

Diskusija

Teme otvorene u diskusiji:

- Zdravlje žena sa invaliditetom – u Srbiji samo 12 Domova zdravlja je stvarno dostupno, nedostaju ginekološke stolice I sl. ; visoka stigmatizacija žena sa invaliditetom
- Paraolimpijski sport je potpuno zanemaren i nevidljiv i kad sportisti i sportistkinje postižu vrhunske rezultate ;sportistkinje i sportisti su samo osobe sa invaliditetom ne i sportisti
- Pitanje osoba sa invaliditetom je vrlo često medijski izolovano (posebne emisije na tv npr.)
- U strategij razvoja sporta nema rodne ravnopravnosti (treba menjati i Zakon o sportu i Zakon o rodnoj ravnopravnosti)
- Ukinut je ombudsman u sportu , a i pasivizirana je i Komisija žene i sport
- Nasilje u sportu je ozbiljno pitanje i treba tako i da bude tretirano
- Školski sport je vrlo važan
- Uloga sporta u društvu, vrednosti koje sport promovise mora biti vraćena
- Edukacija žena je potrebna, takođe napraviti i bazu stručnjakinja u ovoj oblasti
- Etički kodeks treba menjati
- Nema žena direktorki sportskih saveza i sportskih institucija
- Treba uvesti kvote u sportske saveze
- Fizičko vaspitanje u školama i vrtićima treba kontrolisati (zvanično ga ima svuda ali je česta praksa da se ne organizuje)
- Filozofija sporta je promenjena o tome treba diskutovati - šta je uloga sporta u našem društvu
- Uloga novih tehnologija takođe sprečava bavljenje sportom (dugo sedenje za kompjuterom I sl.)
- Treba promovisati sport kao način života (zdravlje i sport)
- Potrebni su besplatni termni u salama
- Mentalno zdravlje je važna komponenta, tražiti dostupnost usluga za očuvanje mentalnog zdravlja, besplatni tretmani i sl.
- U Domovima zdravlja i zdravstvenim institucijama postoji ponižavajući tretman prema građanima i građankama; pitanje organizacije zdravstvenog sistema, dostupnosti usluga npr.negde građanke I građani moraju sami da nose svoje rezultate u druge institucije, one insitucije na koje se građani/ke upućuju nisu često i najbliže, na telefon se javlja osoba koja nije medicinski radnik I sl.)
- Domovi zdravlja moraju biti humane institucije
- Privatnu praksu izjednačiti sa državnom
- Akcija: žene vežbaju, kao promotivna aktivnost
- Programsko budžetiranje je važna alatka za izdvajanje više sredstava u sport
- Veća saradnja među sistemima je neophodna (primer MO koje je pokušalo saradnju sa MZ, ali nije uspeo)

Zaključci

Sport

- U sportu se mora otvoriti pitanje rodne ravnopravnosti i argumentovano zastupati prava žena za dostojanstveno i ravnopravno učešće u sportu
- Potrebna su nam istraživanja (koja se odnose na položaj žena i rodne uloge u sportu)
- Razvijanje rodni politik sa posebnim merama (mere afirmativne akcije) za osnaživanje manje zastpljenog pola – rodno budžetiranje može biti jedno od sredstava za vođenje ovih politik, uvođenje posebnih odredbi etički kodeks sportskog saveza (sprečavanje nasilja i zlostavljanja žena , seksizma I sl.)

- Obavezno vođenje rodno senzivne statistike u sportu
- Uspostavljanje koalicija i partnerstava za izmene u politikama sporta na raznim nivoima
- Edukacija trenera, nastavnika/ca fizičkog , posebno sportskih novinara
- Razvijanje ciljanih i diferenciranih programa za različite grupe žena , posebno višesruko diskriminirane žene
- Uklanjanje praktičnih barijera na lokalnom nivou
- Drugačije ciljno usmerenje fizičkog vaspitanja (u diskusiji navedeno da se nekad zvalo fizička kultrura, zdravlje, zdravi životni stilovi)
- Nadzor nad kvalitetom fizičkog vaspitanja

Zdravlje

- Tretman u zdravstvenom sistemu građana i građanki je ponižavajući. To nije pitanje stručnosti zaposlenih (lekara i medicinskog osoblja) već organizacije sistema.
- Zdravstvena zaštita i dalje nije dostupna velikom broju građana i građanki (koliko se putuje iz jedne zdravstvene institucije u drugu, pitanje nadležnosti u Vojvodini i sl.) Ogroman broj Domova zdravlja i dalje nije pristupačan za osobe sa invaliditetom, servisi npr. ginekologija vrlo često nisu prilagođeni ženama sa invaliditetom.
- Domovi zdravlja moraju biti humane institucije i prilagođene potrebama građana i građanki.
- Potrebna je mnogo veća saradnja i koordinacija unutar sistema, kao i međuresorna saradnja (primer vojnog sporta ili nemogućnosti saradnje Ministarstva zdravlja i Ministarstva odbrane i sl.)
- Predlog za pokretanje akcije u svim gradovima : Žene vežbaju (npr. svakog dana u isto vreme) , tražiti besplatne termine u gradovima ne samo za sport već i npr. kod terapeuta za unapređenje mentalnog zdravlja.

TEMATSKA SESIJA 10: Socijalna politika i ekonomija staranja

Uvodničarke:

Gordana Rajkov, predsednica Centra za samostalni život osoba sa invaliditetom,
Dr Marina Hjuson, naučna savetnica, Institut za sociološka i kriminološka istraživanja

Danica Todorov, Pokrajinski zaštitnik građana - ombudsman

Moderatorka: mr Sanja Nikolin, preduzetnica i konsultantkinja

Uvod i diskusija

Naš sistem socijalne zaštite je nedovršen, što je ograničavajuće, ali istovremeno daje mogućnosti za učešće OCD i uticaj na socijalne politike. Za punu primenu Zakona o socijalnoj zaštiti koji je donet 2011. godine, potrebno je 28 različitih pravilnika od kojih su samo neki usvojeni do danas. Socijalna zaštita je često poslednje utočište za muškarce i žene. Socijalna zaštita se sastoji od materijalnih davanja i usluga. Upravo u ovom trenutku, resorsni ministar uvodi nove zahteve za primaocima materijalnih davanja koji su mimo svih standarda i opovrgavaju svrhe socijalne zaštite.

Žene su najbrojniji primaoci, ali i skoro ekskluzivni direktni pružaoci socijalnih usluga. Kao pružaoci usluga, one rade na potplaćenim, teškim i odgovornim poslovima u *ad hoc* ugovornim aranžmanima, bez podrške i bez šanse za napredovanje.

Što se sistema usluga tiče, nedostaju standardi za mnoge usluge, npr. za SOS telefon. Na taj način se usluge, praktično, isključuju iz sistema finansiranja jer lokalne samouprave mogu da finansiraju samo licencirane pružaocima usluga. Usluga koja nije u standardu ne može da se licencira, niti može da se finansira, osim projektno. Izostanak standarda je takođe problem zbog različitog tumačenja smisla i sadržaja različitih usluga.

Pluralizam pružalaca usluga je ukorenjen kao suštinska promena u Zakonu, ali na terenu je situacija drugačija i Centri za socijalni rad često, kroz svoje poslovne jedinice za pružanje usluga, rade taj posao, iako je on u konfliktu sa njihovom primarnom ulogom da vrše procenu potreba. Srbija je ranije imala Fond za socijalne inovacije koji je bio dobro zamišljen i služio je upravo pilotiranju novih usluga kao odgovoru na nezadovoljenu tražnju. Rodne komponentne u Zakonu nema, niti postoji svest o različitim vidovima usluge i o različitim potrebama korisnika i korisnika.

Kada rešimo da utičemo na promene u sistemu socijalnih usluga, moramo da imamo u vidu da je to ogroman posao koji traje godinama, najčešće bez podrške. Postavlja se i pitanje da li je primarna usluga OCD da zagovaraju i pilotiraju, ili da pružaju usluge. Svakako da je obaveza države da obezbedi dostupnost usluga i jednakost u pristupu uslugama.

Razumevanje drugog i vođenje računa o drugome je još uvek vrlo retko za našu sredinu, a to je u stvari civilizovanost. Ne smemo da podrazumevamo telesnu upodobljenost (able bodiness), zato što mnogi ne mogu da stignu na određenu tačku brzinom koju potpuno zdrave osobe podrazumevaju. Svest o tome moramo da jačamo i da se prilagođavamo ovim različitostima. Nama je neophodna senzibilizacija celokupnog stanovništva kroz edukacioni sistem i kroz medije.

Stvorena je atmosfera takmičenja između vulnerabilnih grupa na temu ko je više ugoržen, a mi ne vidimo da postoji taj slon u sobi koji treba zajedno da se pojedje, komad po komad.

Nama je predstvaljeno da je politika štednje nužna, da su ljudi skupi, da su stari luksuz. Zapravo, kod penzionera se radi o stečenom imovinskom pravu koje ne sme da bude dovedeno u pitanje.

Kod nas je sistematski pristup zamenjen je nečim što je ad hoc i nesistematično. Padamo u zamku 'švajcarskog sira'.

NVO mogu da pružaju usluge, posebno kada treba da se uče lekcije, da testiramo nove usluge ili da ih pružamo tamo gde bi prisustvo države bilo skuplje, ali građani moraju da budu ravnopravni u korišćenju usluga, a oni to danas nikako nisu.

Ekonomija nege - važno je okretanje u pravcu razumevanja značaja, a ona ima primarnu važnost u svakom društvu. Žene su društveni lepak, a proizvodnja društvenog tkiva nastaje upravo ekonomijom brige i nege. Ekonomija staranja je verovatno bolji termin, ali prepliću se i nega i briga.

Targetiranje se pojavilo kao nova mantra. Često je nešto jednostavnije isplatiivije, nego ono što nam nameću tim ciljanjem i hiperregulacijom. Treba dobro da proučimo konkretne primere.

Svi smo pogođeni krizom, ali žene su još više. Nakaradnom primenom propisa, ugrožene su trudnice i porodilje. Socijalna pomoć nije ni dovoljna ni efikasna. Korisnici imaju odnos u kome dolazi do čestog kršenja prava. Neki su propisi besmisleni jer uskraćuju pravo na pomoć ženama koje nemogu od te zemlje koju imaju da žive. Ili, ako primaju alimentaciju na papiru, a zapravo im se ne isplaćuje, one nemaju prava na osicjlanu pomoć. Načelno, društvo tretira žene kao da one treba isključivo da brinu o deci. Žene onda odustaju od traženja posla jer se rad ne isplati.

Od donošenja zakona o finansijskoj podršci porodici sa deocm ima puno mera. Mere populacione politike kao i socijalna zaštita nisu u potpunosti ispunile svoj cilj i potrebno je da se dalje razvijaju i da se iz sistema socijalne politike izbacii pretpostavka da žena sedi kod kuće i brine o porodici. Mere socijalne zaštite uglavnom se svode na podršku podizanju dece, ali je naknada dostupna samo nezaposlenim ženama. Poljoprivrednice, na primer, nisu u kategoriji koju država podržva za rađanje dece. Problemi se javljaju i kod žene koje su radile na određeno pvreme i kod porodilja preduzetnica. Preduzetnic e u zdravstvu ne mogu da koriste prorodiljsko odsustvo, niti da imenuju poslovodju, već moraju da zatvaraju svoje radnje. Strane državljanke koje imaju decu sa našim državljanima ne mogu da koriste pomoć.

Zaključci

Sve žene koje se danas suočavaju sa problemima u pristupu socijalnoj zaštiti će se sutra suočiti sa problemom penzija. Izlaz je u vraćanju rodne ravnopravnosti u startegije ekonomskog razvoja – to je imprativ broj 1.

Imamo sistem socijalne zaštite koji je skup i neefikasan. Mi trošimo oko 6,8% BDP u poređenju sa 7% u EU. Usluge koje kao građani i građanke dobijamo nisu kvalitetne, a naš pristup uslugama nije ravnopravan niti su sve usluge dostupne u svim delovima zemlje. Nema nikakvih sistemskih mehanizama za monitoring postojećih usluga.

Sistem je nedovršen i nedostaju čitavi elementi, a nema ni konzistentnih mera, već godinama lutamo. Usluge brige o deci su neravnomerno razvijene - nema dovoljno predškolskih ustanova u u velikim gradovima, a postojeće ustanove se gase u malim mestima, što porodice ostavlja bez usluge. Usluge u zajednici su neravnomerno razvijene i neodržive, jer se i dalje finansiraju kroz projekte. Palijativna briga nije uopšte razvijena, kao ni socijalno stanovanje.

Na troškove socijalne zaštite ne smemo da gledamo samo kao na trošak, već kao na unapređenje resursa. Treba da intenziviramo osmišljavanje mera za pomirenje profesionalnog i porodičnog života. Potrebno je da razvijamo kulturu porodičnih odnosa, npr kroz podsticanje očeva da uzimaju porodiljsko odsustvo. Takođe, želimo da istražimo potencijale socijalnih kooperativa

Postoji uverenje da je socijalno staranje ženski problem, a sama reč 'socijala' ima negativnu konotaciju. To treba da se menja. Mi se zalažemo za socijalnu državu koja odoleva izazovima hiperregulacije i ne nameće dodatne prepreke ženama koje žele da podižu decu, rade i učestvuju u javnom životu.

Neophodno je da se dalje nastavi razgovor o svim važnim aspektima socijalne politike, uključujući penziono osiguranje, fiskalne aspekte, a pre svega pravednu redistributivnu funkciju socijalne politike u našem društvu.

TEMATSKA SESIJA 11: Budžet i upravljanje javnim politikama

Uvodničari/-ke:

Jasna Atanasijević, direktorka Republičkog sekretarijata za javne politike

mr Dragan Božanić, samostalni stručni saradnik, Pokrajinski sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova

Moderatorica: Aleksandra Vladisavljević, konsultantkinja

Ova tematska sesija imala je nekoliko ciljeva:

- **Da se učesnicama/cima prenese iskustvo pripreme budžeta za 2015.godinu** a koji će od ove godine biti programski predstavljen (jer se sa linijskog prelazi na programsko budžetiranje kojim se nastoji svaki trošak iz budžeta povezati sa konkretnim nadležnostima, programima, i aktivnostima budžetskih korisnika; dodatno predstavljaju se očekivani ishodi i rezultati, te indikatori kojima će se pratiti efekti). Zatim da predstavnici Pok.sekretarijata sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova iznesu iskustvo integracije rodne perspektive (kroz rodno odgovorno budžetiranje) kod pripreme budžeta za 2015. godinu pre svega pozivajući se na Zaključak pokrajinske Vlade i uputstvo za pripremu budžeta gde se navodi opredeljenost ka rodno odgovornom budžetiranju. To je ujedno i rezultat višegodišnjih napora ovog Sekretarijata na podizanju kapaciteta unutar samih Pok. Sekretarijata, i lobiranju da se na najvišem (političkom), a ne samo tehničkom nivou prepozna važnost rodno odgovornog budžetiranja kao jednog od ključnih alata za postizanje rodne ravnopravnosti
- **Da se dobije više informacija** o novoformiranom Republičkom sekretarijatu za upravljanje javnim politikama
- **Da se prepozna šansa i mogućnost** za uvođenje rodne perspektive (gender mainstreaming/ili urodnjavanje) kod planiranja, praćenja i izveštavanja politika Vlade Republike Srbije

Iz izlaganja:

- Ulaganje u prethodnim godinama u izgradnju unutrašnjih kapaciteta Pok. sekretarijata za rodno odgovorno budžetiranje sada se pokazalo kao odličan potez jer u suprotnom ne bi bilo moguće odgovoriti na zahteve koji se sada stavljaju pred sve budžetske korisnike a tiče se postavljanja rodno osetljivih indikatora. Potrebno je nastaviti sa praksom podizanja unutrašnjih kapaciteta institucija.
- Pok. sekretarijat za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova pruža podršku svim budžetskim korisnicima pri izradi budžeta u domenu rodne ravnopravnosti
- Potpuno je jasna neophodnost mehanizama za rodnu ravnopravnost koji je značajan za ovaj proces pre svega na nivou definisanja ciljeva, praćenja i izveštavanja o postignućima u oblasti rodne ravnopravnosti čime se osigurava da se ciljevi rodne ravnopravnosti definišu na nivou politika a ne da se svedu isključivo na tehničku pripremu budžeta i puko prebrojavanje korisnika po polu. Odgovornost mora da se preuzme na najvišem nivou. Ujedno ovo je i preporuka da se izbegne moguća greška koja bi mogla da nastane ukoliko se ROB svede na administrativni korak za koji su odgovorna tehnička lica koja pripremaju budžet.

- Novoformirani Republički sekretarijat za javne politike obavlja stručne poslove koji se odnose na obezbeđivanje usklađenosti predloga strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike i nacrti zakona sa usvojenim strateškim dokumentima kojima se utvrđuju javne politike, u postupku njihovog donošenja; zatim davanje inicijativa za unapređenje procedura za izradu strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike; pripremanje predloga strateških dokumenata kojima se utvrđuju javne politike iz delokruga svih organa državne uprave, kao i druge poslove određene zakonom.
- Republički sekretarijat za javne politike obavlja i stručne poslove koji se odnose na **spровоđenje regulatorne reforme i analizu efekata propisa** koje pripremaju ministarstva i posebne organizacije, što uključuje: davanje prethodnog mišljenja o potrebi sprovođenja analize efekata i o potpunosti sadržaja priložene analize efekata; pomoć predlagačima propisa pri **uspostavljanju mehanizma za praćenje i analizu efekata propisa** tokom njihove primene; prikupljanje i obradu inicijativa privrednih subjekata, drugih pravnih lica i građana za izmenu neefikasnih propisa na republičkom nivou; podnošenje inicijative nadležnim predlagačima propisa za izmenu neefikasnih propisa; učešće u organizovanju obuke državnih službenika koji rade na poslovima koji su povezani sa analizom efekata propisa; obavljanje poslova vezanih za praćenje i analizu institucionalnih i kadrovskih kapaciteta za sprovođenje regulatorne reforme, kao i druge poslove određene zakonom.
- Ukratko, ovaj Sekretarijat razvija metodologiju koja će podržati planiranje, sprovođenje, praćenje efekata i izveštavanje o radu Vlade čime će omogućiti bolji nadzor nad radom celokupne Vlade, kao i bolja koordinacija i korišćenje resursa.

Zaključci:

Saradnja se Rep. sekretarijatom od izuzetnog značaja, pre svega u procesu uspostavljanja sistema za planiranje, praćenje sprovođenja i analizu efekata propisa, politika, planova. Sada kada se uspostavlja metodologija značajno je ugraditi **rodnu perspektivu kroz alate rodne analize i rodno odgovornog budžetiranja** u samu metodologiju. Posebno je značajno definisanje rodni indikatora. Logična saradnja između ovog Sekretarijata i rodno odgovornih mehanizama

Iskustvo Pok. sekretarijata u rodno odgovornom budžetiranju značajno i za nacionalni i za lokalni nivo. Neophodna razmena informacija, znanja i iskustva.

Rodna analiza i rodno odgovorno budžetiranje su važni alati za urodnjavanje politika, i potrebno da postanu obaveza kod planiranja, sprovođenja, nadzora nad sprovođenjem javnih politika kao i kod izveštavanja o efektima javnih politika.

TEMATSKA SESIJA 12: Žene i nove tehnologije

Uvodničarke:

Jovana Tripunović, koordinatorica centra/menadžerka projekat, Beogradska otvorena škola,
Sajber Vanderlast, Žene sa Interneta,
dr Nataša Gospić, predsednica, udruženje Jednake mogućnosti
 Moderator: Miloš Đajić, Centar modernih veština

Uvodničarke su bile Nataša Gospić, Jovana Tripunović i Sajbervanderlast. Na sastanku pre sesije dogovoreno je da Nataša gospić otvori i da uvodne napomene i IKT Infokomunikacione tehnologije, da je internet alat za unepređenje položaja žena, da je potrebna nova strategija za informatičko društvo koju treba u sebi da sadrži rodnu komponentu. Sajbervanderlast je govorila aktivizmu na Internetu, osnivanju i ulozi žena sa Interneta, Nedostatak ženskih resursa na Internetu (portali, mreže...)

Na sesiji govoreno o:

Nataša Gospić

- EU strategiji 2020 koja ima 7 stubova od koji je onaj centralni IKT tj Digitalna agenda

- Usklađivanje svih sektorskih politika sa EU mora imat pored rodne i IKT komponentu
- cilj je da do 2020 svaki evropljanjin ima 50 MB/s protok interneta na mobilnom i 100 MB/s na kućnom priključku
- najtraženiji poslovi 2010 nisu ni postojali 2004. To nam pokazuje da ne možemo da predvidimo kako će se tehnogigija razvijati ali nam to daje zadatak da se posvetimo celoživotnom učenju
- Najvažniji zadatak je smanjenje digitalnog Gender jaza
- Istraživanje o ženama i IKT u Srbiji na www.e-jednakost.org.rs
- često je citirana Marija Srdić da je Srbija zemlja nedovršenih poslova

Jovana Tripunović

- u startup projektima žene i muškarci su izjednačeni čak je ženski projekat promovisan kao najbolji iz Srbije
- Priprema se akcioni plan za sprovođenje strategije o informatičkom društvu u koji treba uneti rodnu komponentu kao i u novu strategiju za mlade
- Internet je alat pa ako ga razumemo kao "čekić onda će nam svet biti kao ekser"

Sajber Vanderlast

- Najvažnije je osnivanje neformalne mreže
- Mi sebe doživljavamo kao neku vrstu digitalne patrole koja krstari Internetom i štiti tj pronalazi mesta mizoginije, nasilja, diskriminacije žena.
- Kod nas ne postoji mesto na netu gde možemo videti analize medijskog predstavljanja žena na Internetu. Zato je jako važan portal koji bi po uzoru na slične portale u Hrvatskoj okupio žene pre svega mlade devojke
- razlika u pisanju internet kao mreža i Internet kao kulturno polje
- sve ono što doživljavamo u stvarnom životu doživljavamo i na Internetu tj cyber patrijahalno

U diskusiji su učestvovalе različite kolegice i najviše se ticalo medijskog predstavljanja a prof. Milivojević je ukazala na razvojne šanse Interneta kao mesta gde lako dolaze do izražaja ženska pamet i potencijali.

Ključni zaključci

Unapređenje rada neformalnih mreža aktivistkinja i feministkinja.

Kreiranje feminističkog portala oko kog bi se okupilo znanje, iskustvo, aktivizam i koji bi predstavljao centralno mesto na kom bi pre svega mlade žene imale priliku da se informišu i obrazuju

Digitalne patrole – reakcija na svaku diskriminaciju žena, opismenjavanje novinara u smislu predstavljanja informacija

Smanjivanje digitalnog gender jaza (obuke, infrastruktura, promocija, kampanje, podrška...)

Borba protiv stereotipa u obrazovanju i podsticanje mladih žena da upisuju tehničke fakultete

Promocija mogućnosti startup projekata

TEKST USVOJENE PLATFORME

Ženska platforma za razvoj Srbije 2014-2020, Palić 2014.

Pozicioniranje

Palić 3 (2014.) kao i **Palić 1.** (2000.) i **Palić 2.** (2006.) održava se sa osnovnom idejom da pomogne da žene, ženska perspektiva i potrebe žena postanu vidljive i uticajne u javnom prostoru. I dok je *Palić 1* bio važan faktor razvoja demokratije u Srbiji, a *Palić 2* bio potvrda evropskog puta, **Palić 3**, se okreće razvojnim problemima, koji u ovom trenutku predstavljaju najveći izazov Srbije.

Od prvog Palića do danas urađeno je mnogo na unapređenju položaja žena u Srbiji, a u saradnji sa inicijativama ženskog civilnog sektora, koji je bio veoma aktivan 90-tih godina. Od 2000.godine mnogo toga se menja, u pristupu, metodama i ciljevima. U skladu sa izmenjenom situacijom u društvu i novim pristupima rodnoj ravnopravnosti na međunarodnom nivou rodna ravnopravnost je postala važna javna tema. Istovremeno, iako su postignuti značajni rezultati, evidentno je da promene u realnosti nisu saglasne sa političkim obećanjima, zakonskim promenama, kao i da institucionalni mehanizmi, iako neophodni, nisu dovoljni.

Mi okupljene/i na jednom mestu uverene/i smo da je **rodna ravnopravnost preduslov razvoja** i ključ za rešenje najvećih razvojnih izazova Srbije.

Naša razvojna vizija je šire shvaćena i podrazumeva **vlasništvo nad samim razvojem, njegovim ciljevima, metodama i rezultatima**, i nije jednostavno svodiva na zahtev za promociju ženskih prava i rodne ravnopravnosti. Rodna ravnopravnost je u osnovi održivog razvoja uz uključenost svih, čiji krajnji cilj je poboljšanje kvaliteta života građana i građanki. Princip rodne ravnopravnosti mora da bude integrisan u logiku razvoja svih društvenih oblasti, ne samo da bi se omogućila ravnopravnost između muškaraca i žena, već da bi razvoj uopšte bio moguć.

Ženska platforma za razvoj Srbije ima za cilj da otvori stalni dijalog i ukaže na mogućnosti i potrebe koje za sada ostaju skrivene. Zalažemo se za one i onakve pristupe razvoju i korišćenju razvojnih potencijala koji su do sada ostali neopravdano marginalizovani. Gradićemo državu koja je svesna koje su njene obaveze prema građankama i građanima, kao i prema međunarodnoj zajednici. Nedostatak lične odgovornosti i znanja je prepreka razvoju.

Ovo je trenutak kada želimo da ponudimo rešenja, i svojim **znanjima, veštinama i mudročću**, doprinesemo modelu razvoja koji će na optimalan način zadovoljavati potrebe građanki i građana Srbije. Žene čine većinu stanovnika Srbije, a kako pokazuju statistički podaci, manje zarađuju i poseduju dok više rade i više brinu o drugima. Zato se aktivno uključujemo u procese definisanja i realizacije razvojnih politika.

Rodna ravnopravnost nalazi se u osnovi otklanjanja ključnih razvojnih prepreka Srbije:

- **Neusaglašen demografski i ekonomski razvoj**
- **Neadekvatno korišćenje ljudskih resursa**
- **Zanemaren razvoj ruralnih područja**
- **Neadekvatno upravljanje prirodnim resursima i ugrožavanje životne sredine**

Vizija

Mi, žene i muškarci potpisnice/i platforme, smatramo da društvo Srbije treba da bude: **održivo društvo koje uključuje sve i u kome će biti dostignut visok kvalitet svakodnevnog života.**

Zahtevi i preuzimanje odgovornosti

Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, zahtevamo:

- Jednake mogućnosti pristupa pravdi i efikasnu i delotvornu zaštitu prava
- Ravnopravno učešće žena i muškaraca u kreiranju politika i strategija u svim oblastima društva uključujući proces EU integracija
- Izmene antidiskriminacionog zakonodavstva i Zakona o rodnoj ravnopravnosti
- Uvođenje rodne perspektive kao principa u kreiranje svih zakona i politika u svim oblastima društva
- Dalje jačanje institucija rodne ravnopravnosti
- Nadzor i kontrolu nad sprovođenjem propisa i odgovornost za njihovu primenu
- Usvajanje novih politika i strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti i konzistentno i sistematično urođnjavanje svih strategija razvoja, i akcionih planova na svim nivoima
- Konzistentno i sistematično uvođenje rodnog budžetiranja na svim nivoima, u svim institucijama
- Urođnjavanje svih državnih institucija i redovna revizija
- Urođnjavanje svih projekata razvoja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou
- Dostojanstven rad, i pravičnu zaradu

Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, se obavezujemo

da ćemo se na mestima na kojima se nalazimo, u institucijama i organizacijama u kojima radimo, i u okviru delatnosti i profesija koje obavljamo zalagati za:

- ravnopravnost žena i muškaraca u javnoj i privatnoj sferi
- promovisanje principa rodne ravnopravnosti u oblastima u kojima radimo
- rodno osetljiv pristup i za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa
- primenu međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti
- unapređenje zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenje zakona
- doslednu primenu i sprovođenje strategija i akcionih planova u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije
- razvoj institucija za rodnu ravnopravnost
- urođnjavanje svih strategija, akcionih planova i razvojnih projekata
- poštovanje i dostojanstvo žena kao i svih diskriminiranih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima
- aktivno učešće u kreiranju, sprovođenju i proceni efekata politika definisanih ovom platformom

Svesni/e svoje odgovornosti i svojih prava, mi žene i muškarci potpisnici ove platforme, obavezujemo se da ćemo voditi dijalog, ostati umreženi, iskazivati solidarnost kada su ženska prava ugrožena, i međusobno razmenjivati informacije i znanja, kako bismo uspešnije sproveli ciljeve definisane Platformom.

Na Paliću, 2. novembra 2014.godine